Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії: Олійник Артем Андрійович, 1998 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2020 році Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара та отримав диплом бакалавра за спеціальністю «Право», та у 2022 році закінчив Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого та отримав диплом магістра за спеціальністю «Право», навчається в аспірантурі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України з 2022 р., виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро, від «30» червня 2026 року № 242, у складі:

голови разової спеціалізованої вченої ради

- Тетяни КОРНЯКОВОЇ, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України;

рецензентів:

- Олександра САЧКО, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;
- Людмили МУДРИЄВСЬКОЇ, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук, завідуюча кафедрою теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерство освіти і науки України;

офіційних опонентів:

- Андрія БАБЕНКО, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін інституту права та безпеки, Одеського державного університету внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ;
- Дениса РИЧКИ, кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Університету митної справи та фінансів;

на засіданні «04» вересня 2026 року прийняли рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Олійнику Артему Андрійовичу на підставі публічного захисту дисертації «Кримінологічні засади забезпечення інформаційної безпеки: міжнародний, національний та зарубіжний виміри» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро.

Науковий керівник: ЮЗІКОВА Наталія Семенівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису із дотримання вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами). У дисертації вперше на системному рівні розкрито зміст інформаційної безпеки через призму трирівневої моделі (міжнародний, національний та зарубіжний виміри), що дозволило обґрунтувати перехід до центричної моделі безпеки та суверенної кіберстійкості держави. Особлива увага приділена аналізу феномену когнітивного впливу та розробці механізмів формування «інтелектуального імунітету» особистості як пріоритетного напряму кримінологічної превенції. Глобальна цифровізація суспільних відносин, трансформація злочинності та інтенсифікація інструментів міждержавного протистояння у кіберпросторі актуалізують необхідність фундаментального переосмислення наявних превентивних стратегій у сфері інформаційної безпеки. Запропоновано нову систему кримінологічного захисту національного інформаційного простору, яка зміщує акцент з реактивного технічного захисту об'єктів інфраструктури на проактивне формування комплексної кіберстійкості держави та когнітивного імунітету суспільства і особи. Наукове осмислення сутності, змісту та рівнів інформаційної безпеки як об'єкта кримінологічного захисту та правової превенції полягає у розробці відповідної моделі. Ця модель базується на розширеній міжнародній матриці безпеки - Тріаді CIA (конфіденційність, цілісність, доступність), яку доповнено процесуальними елементами автентичності й неспростовності. Структурно об'єкт розподілено на три фундаментальні рівні: інфраструктурний, правовий і соціально-психологічний (когнітивний). Доведено, що такий підхід дозволяє виявити характер сучасних кіберзагроз, які вражають апаратне забезпечення, нормативні режими та людську свідомість. На основі цього визначено напрями проактивної превенції для кожного з рівнів та обґрунтовано антропоцентричний пріоритет захисту суспільної свідомості, процесу формування волі й цифрових прав і свобод людини від протиправних маніпулятивних впливів, дезінформації та деструктивних технологічних впливів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені у дослідженні висновки і пропозиції можуть бути використані у:

-науково-дослідній діяльності – як основа для подальших наукових досліджень кримінологічних, кримінально-правових та процесуальних аспектів запобігання кіберзлочинності в Україні, зокрема у сфері впливу Генеративного

ШІ та міжнародної співпраці (акт впровадження в наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 9 вересня 2025 р.);

-правотворчій діяльності – під час розробки змін і доповнень до чинного законодавства, що регулює питання кібербезпеки, захисту персональних даних та протидії дезінформації, а також гармонізації національного законодавства з актами ЄС та стандартами верховенства права;

-правозастосовній сфері – як науково обґрунтовані заходи щодо підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів (Національної поліції, Кіберполіції, Прокуратури) із виявлення, розслідування та запобігання транскордонним кіберзлочинам, а також для забезпечення дотримання гарантій прав людини відповідно до прецедентної практики ЄСПЛ під час цифрових розслідувань;

-навчальному процесі під час підготовки відповідних наукових, навчально-методичних видань та проведенні занять із навчальних дисциплін «Кримінологія», «Запобігання злочинності у контексті глобалізації», «Кримінальне право України» (акт впровадження у навчальний процес Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 07.10. жовтня 2025 р.).

Дисертація виконана державною мовою із дотриманням вимог до оформлення дисертації, встановлених МОН України. Обсяг основного тексту дисертації відповідає нормам, встановленим освітньо-науковою програмою «Право» за спеціальністю 081 Право Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України.

Здобувач має 10 наукових публікації за темою дисертації, з яких 5 статті в наукових фахових виданнях України, 5 тез доповідей на Всеукраїнських науково-практичних конференціях з міжнародною участю, які відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, зокрема:

1. Олійник А. А. Сутність інформаційної безпеки як правового явища у національному та міжнародному просторі. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 6. 2023. С.293-299. DOI https://doi.org/10.32782/2408-9257-2023-6-45.

2. Олійник А. А. Формування стійкого цифрового суспільства: превентивна роль інформаційної безпеки та кримінально-правової політики у запобіганні злочинності . Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 2. 2025. С. 177-182. DOI https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-2-27

3. Олійник А. А. Запобігання правопорушенням у сфері інформаційної безпеки: від захисту державного суверенітету до гарантування прав людини. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 6. 2025. С.129-134. DOI

https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-6-19

4. Олійник А.А. Кіберстійкість та права людини: імплементація міжнародних превентивних моделей у цифровий простір в Україні. Аналітичне порівняльне правознавство № 6. Ч. 3. 2025. С. 84-90. DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.3.12

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої ради та присутні на захисті фахівці:

Голова спеціалізованої вченої ради – Корнякова Тетяна Всеволодівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України. Зауважень немає.

Офіційний опонент – Бабенко Андрій Миколайович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін інституту права та безпеки, Одеського державного університету внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ.

Зауваження:

1. У дисертації ґрунтовно досліджено теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки, однак потребує додаткового уточнення з позиції автора співвідношення понять «інформаційна безпека», «кібербезпека», «кіберстійкість», «інформаційна стійкість» та «кримінологічне забезпечення інформаційної безпеки». У роботі автором ці категорії інколи використовуються як взаємопов'язані, проте не завжди достатньо чітко окреслено межі їх змісту та сферу застосування, що має важливе значення для формування авторської концепції. Це положення потребує додаткового пояснення під час прилюдного захисту.

2. У дисертації запропоновано низку перспективних напрямів удосконалення кримінологічного забезпечення інформаційної безпеки та формування національної кіберстійкості. Водночас доцільно було б окреслити систему критеріїв та індикаторів оцінки ефективності запропонованих заходів. Зокрема, дискусійним залишається питання, за допомогою яких кількісних і якісних показників можливо визначити рівень ефективності кримінологічної превенції інформаційних загроз, оцінити результативність діяльності уповноважених суб'єктів та своєчасно коригувати державну політику у цій сфері.

3. У третьому розділі автором здійснено аналіз зарубіжного досвіду забезпечення інформаційної безпеки, однак доцільним було б більш детально визначити критерії відбору держав для порівняльного дослідження та окремо обґрунтувати можливість імплементації конкретних зарубіжних механізмів в українську правову систему з урахуванням умов воєнного стану, особливостей національної системи безпеки та процесу європейської інтеграції.

4. Запропоновані автором напрями вдосконалення кримінологічного забезпечення інформаційної безпеки мають безперечну наукову та практичну

цінність. Водночас окремі рекомендації мають концептуальний характер і потребують подальшої конкретизації щодо механізмів їх практичного впровадження, визначення відповідальних суб'єктів, необхідних законодавчих змін, ресурсного забезпечення та критеріїв оцінювання ефективності їх реалізації.

Офіційний опонент – Ричка Денис Олегович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Університету митної справи та фінансів.

Зауваження:

1. Щодо емпіричної складової дослідження. Автор використовує статистичні дані щодо кіберзлочинності, матеріали правоохоронної та судової практики, аналітичні звіти міжнародних організацій. Разом із тим робота, на мою думку, виграла б від більш розгорнутого представлення емпіричного матеріалу у вигляді окремих таблиць, діаграм або порівняльних блоків із розмежуванням за видами кримінальних правопорушень, періодами порівняння статистичних даних до та після повномасштабного вторгнення, суб'єктами розслідування, рівнем латентності та типовими способами вчинення кіберзлочинів.

2. Щодо пропозицій про криміналізацію нових цифрових загроз. Заслуговує на підтримку позиція автора щодо необхідності реагування на нові загрози, пов'язані зі штучним інтелектом, дипфейками та синтетичним контентом експлуатації дітей. Водночас у подальших дослідженнях доцільно було б конкретизувати можливу законодавчу модель такої криміналізації: визначити об'єкт кримінально-правової охорони, межі кримінально караної поведінки, суб'єктивну сторону, кваліфікуючі ознаки та співвідношення нових складів із уже наявними нормами Кримінального кодексу України.

3. Щодо концепції "когнітивного імунітету". Концепція когнітивного імунітету суспільства є однією з найбільш цікавих і перспективних у дисертації. Водночас вона потребує подальшого теоретичного уточнення. Зокрема, бажано чіткіше окреслити її межі як саме кримінологічної категорії, відмежувати її від понять інформаційної грамотності, медіаграмотності, кібергігієни, психологічної стійкості та цифрової компетентності. Також важливо визначити, які саме суб'єкти мають формувати когнітивний імунітет і якими правовими засобами це має здійснюватися без ризику надмірного державного патерналізму або невиправданого обмеження свободи слова.

4. Щодо пропозиції створення національного Інституту безпеки штучного інтелекту. Ідея створення такої інституції є цікавою та актуальною. Водночас у дисертації доцільно було б більш детально визначити її можливий правовий статус, місце в системі органів публічної влади, співвідношення з повноваженнями Держспецзв'язку, СБУ, Національної поліції, Міністерства цифрової трансформації, РНБО та інших суб'єктів сектору безпеки. Окремого уточнення потребують гарантії недопущення дублювання повноважень і

надмірного адміністративного навантаження на інноваційний сектор.

5. Щодо міжнародно-правового блоку. У роботі слушно наголошено на значенні Будапештської конвенції, стандартів ЄС, NIS2, GDPR, міжнародної співпраці, цифрових доказів і проблеми атрибуції кібератак. Разом із тим дисертація виграла б від чіткішого розмежування міжнародно-правової, кримінально-правової та міжнародно-гуманітарної кваліфікації кібератак, особливо в частині визначення критеріїв, за яких кібератака може розглядатися як воєнний злочин.

6. Щодо балансу між свободою і безпекою. Автор справедливо зазначає, що надмірний контроль у цифровому середовищі може створювати ризики для прав людини, тоді як його відсутність посилює криміногенні загрози. Водночас бажано було б ширше розкрити критерії пропорційності, необхідності в демократичному суспільстві, судового контролю та ефективних засобів правового захисту з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Рецензент – Сачко Олександр Васильович, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Зауваження:

1. Пропонуючи концепцію «когнітивного імунітету нації», автор акцентує увагу на протидії дезінформації та ІПСО. Однак залишається не до кінця з'ясованим: через які саме юридичні та кримінологічні механізми має здійснюватися розмежування між протидією деструктивним когнітивним впливам ворога та дотриманням конституційних гарантій свободи слова і думки в умовах мирного часу (після закінчення воєнного стану)?

2. Запропоноване автором створення Національного Інституту безпеки штучного інтелекту є вельми прогресивною ідеєю. Водночас виникає запитання: в системі якого саме органу виконавчої влади (наприклад, Мінцифри, СБУ, РНБО) бачить здобувач цей Інститут, та які безпосередньо кримінологічно-превентивні (а не лише контролюючі чи консультативні) функції він повинен виконувати?

3. Автор слушно вводить категорію «техногенна віктимність» організацій. Проте у роботі бажано було б ширше розкрити конкретні заходи кримінологічної профілактики щодо керівників суб'єктів критичної інфраструктури за недотримання вимог кібергігієни та халатне ставлення до захисту цифрових контурів.

Рецензент – Мудрієвська Людмила Михайлівна, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук, завідуюча кафедрою теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерство освіти і науки України.

Зауваження:

1. Автор доречно зауважує, що баланс між свободою та безпекою є